

NAHUM

NAHUM

Boek van de profeet Nahum.

Copyright

Schrijver: Dr. Klaas D. Goverts

Coverontwerp: Theo Beerenfenger sr

ISBN: 9789403891682

© 2026 Dr. Klaas D. Goverts

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord / Dankwoord/ Intermezzo	5
Nahum – Het Boek van de profeet Nahum	7
Het dorp van de trooster.....	7
De last van Ninevé	8
Nahum – Als vervolg op Jonah	11
Zou Ik niet sparen?	11
Nahum – Boek van vertroosting.....	21
De mens die zijn Oorsprong kwijt is	21
Machtsgebied van God	22
De tranen van de stad.....	25
Nahum – In storm, in wervelwind is Zijn weg	31
Job’s antwoord krijgt vanuit de hemel.....	31
Vers 8 - kalah כלה	46
Nahum – De dood in de stad.....	50
Nahum – De verstrooide zal opgaan voor uw aangezicht.	59
Allereerst: wat is de sleutel om Nahum 2 te verstaan?	59
Het is een geestelijke strijd	61
Nahum – Strijd des HEEREN	78
Micha 5 – een heel bijzondere tekst over de Leeuw	87
De Leeuw in de middeleeuwse teksten	89
Nahum – Schrijft zijn troostboek voor de Abels	93
Herfst in het land van Jisra’el	98
Belofte voor Assur	98
Welke stad? Waar ligt Nineve? Waar ligt Jerusalem?	110
De Eeuwige schrijft Zijn Naam, ook in de galut.....	115
De bronnen.....	125
Droppelen uit de hof van Eden	127
Nahum – Nineve, een vijver van tranen.....	129
Als Hij ons binnenbrengt in Zijn verborgenheid.....	135
Onze dagen zijn een schaduw	136
Nineveh als vijver.....	141
Nahum – De laatste verzen.....	162
Waar is de woning van de leeuwen?.....	162
Licht.....	174
De tijd van de verborgenheid	174
De Eeuwige vernieuwt Zijn schepping van dag tot dag	191
De sprinkhanen.....	191
Rabbi Mendel Torum van Rymanov	191
Nahum – Boek van de Verborgenheid.....	202
→ Nawoord, kleine woordstudie	202

Voorwoord / Dankwoord/ Intermezzo

Aan de profeet Nahum (Hebreeuws: נַחֻם, Naḥūm: "Trooster") wordt het gelijknamige boek Nahum in de Hebreeuwse Bijbel toegeschreven dat het zevende is in de serie zogenoemde Kleine profeten. Hij leefde in de 7e eeuw v.Chr.

Over Nahum is alleen bekend dat hij uit de plaats Elkos kwam (Nahum 1:1). Sommige Bijbelgeleerden geloven dat dit Alqosh is, een Irakees stadje gelegen ten noorden van Mosoel. Volgens de overlevering worden in de synagoge van dit stadje zijn stoffelijke resten bewaard. Twee andere mogelijke begraafplaatsen die in historische verslagen worden vermeld, zijn Elkesi in Galilea en Elceseï op de Westelijke Jordanoever.

Bron: Wikipedia

Dank

Dank aan allen die aan dit mooie boek hebben meegewerkt, hen die meegeschreven hebben, notities en correcties hebben ingebracht, dichters voor hun mooie woorden en ervaringen die ons dieper bij ons innerlijk gebracht hebben. Te veel om op te noemen.

Ter info: Dit boek is een samenstelling van verslagen van studies en overdenkingen van Klaas D. Govers welke redactioneel gereed gemaakt zijn voor publicatie.

Intermezzo

De Schotse predikant Murray M'Cheyne [1813 – 1843] schreef in een van zijn brieven [Letter 9 March 1843]: Ge zult Jezus nooit zo kostbaar vinden als wanneer de wereld één uitgestrekte huilende wildernis is. Dan is Hij als een roos die gaat bloeien te midden van de verlatenheid; een rots die oprijst boven de storm.

En in een andere brief: Onpeilbare oceanen van genade zijn er in Christus voor u. Delf en delf opnieuw, delf steeds dieper, ge zult nooit bij de bodem komen van deze diepten. Hoe vele miljoenen duizelingwekkende parels en edelstenen zijn er op dit moment verborgen in de diepe schuilhoeken van de diepzee, de krochten van de oceaan.

En Madame Guyon zei het zo: Tot nog toe was Zijn aanwezigheid een kwestie van plaats en tijd, maar nu is Zijn blijvende presentie, Zijn Aanwezigheid niet langer een zaak van plaats en tijd. In welke omstandigheden ge u moogt bevinden, ge kunt vertrouwen en geloven in de altijddurende Aanwezigheid des HEEREN.

Juist als de hele wereld om je heen, en heel de wereld vanbinnen, één huilende wildernis is. Juist dan.

Zoals Mosheh zong in zijn lied: de HEERE vond Jisra'el in een land van woestijn, midbar, מדבר – in een tohu תהו - een woestheid van huilende wildernis – yeheel yishmon יללישמון
Deut. 32, 10

Juist dan, juist daar wordt ge gevonden. Gevonden door Hem. Als ge uzelf kwijt zijt, als ge uw eigen hart niet meer kunt vinden. Wanneer het alles huilt, en treurt.

Dan is daar het eeuwige Woord, als een draad in de doolhof, draad in het donker, een draad van Ariadne, zoals de predikant Johannes Helder, die vele jaren in Zierikzee stond, het vertolkte:

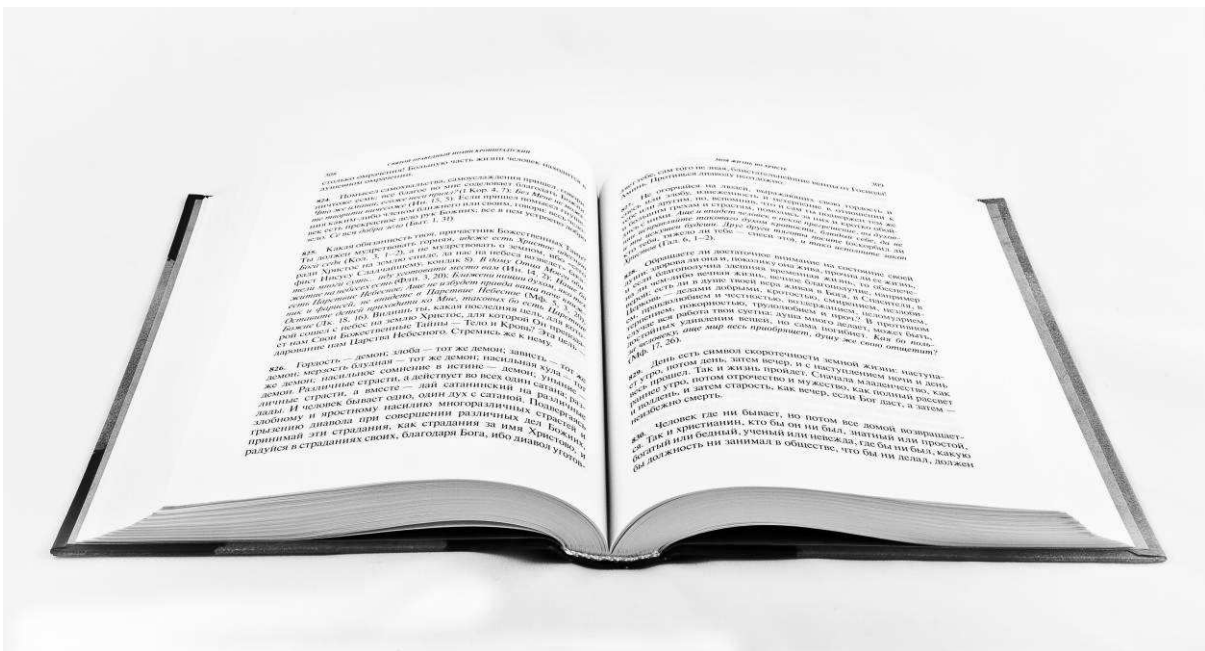
De draad die in de donkerheid
mij door des doolhofs gangen leidt,
brengt mij tot U, Gij trekt, Gij spant:
want 't einde is in Uwe hand.

En hij zong:
Zoals aan 't verre, vreemde strand,
gedachten gaan naar 't vaderland,
zo midden in dit aards gewoel,
vraagt mijne ziel naar 't eeuwig doel.

De vonk, die, God, aan U ontsprong,
en die in mijne ziele drong,
die bron van mijnen reinsten rust,
blijft gloeien en wordt nooit geblust.

En ook:
In 's levens droom en schemerschijn,
houd mij omklemd, o eeuwig Zijn.
Wees in de schaduw van de tijd,
mijn licht, o Liefdes Werk'lijkheid.

Wie is er die m'aan U ontrukkt?
Uw merk, mijn ziele ingedrukt.
Uw zegel in den edelsteen,
wijst altijd naar haar oorsprong heen.

Nahum – Het Boek van de profeet Nahum

Het dorp van de trooster.

Allereerst valt het op: de profetie van Nahum is de enige die wordt ingeluid met: het Boek. Boek van de profeet Nahum. Daaruit blijkt: Nahum heeft dit zelf opgeschreven, hij heeft het zelf onder leiding van de Goddelijke Geest, de Ruach, gecomponeerd.

De meeste andere profeten, eigenlijk alle andere profeten, spráken; hun woorden werden door hen mondeling doorgegeven. Naderhand schreef men de woorden op; of de profeet zelf, of een schrijver, een secretaris. Maar bij Nahum was het anders: hij begon met schrijven. Hij was een schriftelijke profeet. Dit houdt in dat zijn tekst van meet af aan visueel was ingesteld: de bladspiegel was een prediking op zich. Wie de tekst vóór zich zag [en ziet], ziet een beeld; de tekst is een schilderij, een compositie; de tekst is een gestalte, een gebouw, een tabernakel, een tempel.

De naam Nahum

Zijn naam betekent: trooster. Deze naam heeft dezelfde structuur als bijv. rachum, רחום – barmhartig; en channun חַנּוּן – genadig. Het is essentieel dit in gedachte te houden: de naam van de profeet is een richtingaanwijzer, om het thema te vinden. We denken dan ook aan Kapernaüm, dat is eigenlijk: Kephar Nachum, dorp van Nahum, dorp van de trooster.

Nahum en trauma

Het boek van Nahum gaat over trauma. De mens die gewond is. Dan zijn we in de sfeer waar Gabor Maté al jaren over schrijft en vertelt. Hij werd geboren, als Joods jongetje, in Hongarije. Toen zijn opa en oma werden gedeporteerd naar Auschwitz, gaf zijn moeder hem weg, in de hoop op die manier zijn leven te redden. Een tante van hem verdween en zijn vader moest dwangarbeid verrichten. In 1956 emigreerde het gezin naar Canada.

Daar werd hij arts, later psychiater. Nog niet zo lang geleden las hij het dagboek, dat zijn moeder schreef, in de jaren dat hij door haar verzorgd werd. Daar tekende zij o.a. op: de dokters hebben gezegd: op vaste tijden je kind eten geven. Als het kind huilt, niet meteen iets doen, niet meteen eten of drinken geven. Ik doe wat de artsen aanraden: als Gabor huilt, laat ik hem in zijn bedje; tot het tijd is.

Gabor Maté kent uit eigen ervaring de pijn van trauma's. Toen degene die zijn echtgenote zou worden, hem voor het eerst zag, kreeg zij hem lief; en tegelijk zag ze meteen de pijn, het verdriet in zijn ogen. Zij was beeldend kunstenaar en ze maakte een portret van hem, waarin ze zijn bedroefde ogen schilderde. Wisdom of trauma: dat is

vooral zijn thema. En daar ligt de diepere thematiek van de profeet Nahum. De Wijsheid van de verwonding. Er ligt een verband tussen pathèmata en charismata. παθήματα en χαρίσματα – de verwondingen, de plaatsen waar een mens lijdt, en de genadegaven die een mens deelachtig wordt.

Wie geleden heeft aan de liefde, van die mens kan men leren wat liefde is, zei Kees Maas. Waar de ziel leed ondervindt, daar kan een charisma ontkiemen. De gewonde Genezer.

Zo is Christus, de Hoge priester: omdat Hij zelf in verzoeken geleden heeft, kan Hij hun die verzocht worden, te hulp komen. Hij werd ten diepste gewond in Zijn lijden aan het Kruis; in Zijn striemen is ons genezing geworden. Zijn pathèmata zijn charismata geworden voor degenen die bij Hem hun toevlucht zoeken; die in Hem hun Heelmeester vinden.

De Elkosiet

Meestal wordt deze typering verstaan als: hiermee is de herkomst van Nahum aangegeven. Maar niemand kan Elkosch op de landkaart vinden. Of men veronderstelt dat het een andere naam is geweest van Kapernaüm. Maar er is een andere verklaring: het woord qoshi קושי betekent: a protracted travailing, een langdurige, langgerekte bevalling. We vinden het woord in de geschiedenis van Rachel: en het geschiedde dat zij het hard had in het baren. Zie Gen. 35, 16: zij had het hard in het baren; en dan vers 17: het geschiedde als zij het hard had in het baren. De woordstam qosh קוש of קשה – Benno Jacob vertaalt: zij had het zwaar in het baren.

El Qoshi - dat wil zeggen dat God [El] de God is van een langzame, langdurige bevalling. Geboorte-weeën. De schepping is in barensnood. In het boek van Nahum gaat het derhalve over die barensweeën: de troost die geboren wordt; Jerusalem dat geboren wordt, dat wedergeboren wordt. En de wraak [want daar zingt Nahum over, dat zullen we straks zien] die geboren gaat worden.

De last van Ninevé

Zo begint het opschrift. Last: zo wordt profetie vaak genoemd. Want de profeet krijgt de profetie op zijn schouders. De woorden gaan niet buiten hem om, ze gaan door hem heen; de profeet voelt de zwaarte van het woord. Het woord: massa' מַסָּא' wordt door profeten altijd gebezigd als het gaat over een profetie die zwaar is, die getorst moet worden, zo zegt de Joodse uitlegger David Baron [geboren in 1855, Rusland; overleden in 1926, Engeland].

Ninevé is een last. De stad, de pijn, de tranen die daarmee verbonden zijn. De naam Ninevé betekent: Vis-Woning. Zo was het bedoeld; maar wat is ervan geworden? Onherbergzaam huis, onbewoonbaar verklaarde stad. De last moet worden

weggedragen. Zoals vanouds gezegd wordt: er is één die alle dingen draagt, dat is het Lam. Het Lam draagt alles wat van de linkerkant komt; de stad moet worden ontmanteld. Ninevé is de qelippah, קליפה - de schil, de bast, die moet worden afgepeld; de kerker die moet worden ontsloten; zoals er staat van de Messias: Hij heeft de gevangenis gevangengenomen.

Profeten zijn ook voorbidders: zij nemen een last op zich, in hun gebeden.

De eerste verzen van Nahum

Aan de voorkant lezen we van boven naar beneden: 'aleph – nun – yod. Dat is: 'ani אני Zo is de voorkant van deze verzen een acrostichon. Maar de achterkant bevat ook een geheimenis: van boven naar beneden lezen we daar de letters yod – hé' – waw – hé', dat is de onnoembare naam YHWH. De achterkant is derhalve een telestichon. Samen – voorkant + achterkant geven dan: 'Ani YHWH, IK ben de HEERE. Zo staat Zijn NAAM om de aanvangsverzen heen. Alle eigenschappen van God die in die verzen worden bezongen, zijn omsloten door de NAAM. IK ben de HEERE. IK ben HIJ die is. Nahum bezingt zeven kwaliteiten van God. Maar al die kwaliteiten worden omvat door de NAAM. Alles wat God doet, en alles wat Hij is, wordt omsloten door Zijn eeuwige Naam.

Letters van boven naar beneden

Nu is het bijzondere, dat Assyrische en Babylonische koningen hun teksten op deze wijze vormgaven. Een Babylonische tekst zegt: ik [ben] Saggilki – namubbib, de priester, die zijn god en de koning zegent. In een gebed tot Marduk noemt de koning zichzelf in een acrostichon: ik [ben] Assurbanipal, die u aanroept.

We kunnen concluderen: Nahum was bekend met de Assyrische propaganda; Assyrische teksten kennen het telestichon. Nahum gaat nu schrijven over Assur, over Ninevé, en hij doet dit in vormen die Assur /Ninevé vertrouwd waren. Hij spreekt Ninevé aan in haar eigen stijl, in haar eigen literaire vorm. Maar nu staat er niet de naam van de Assyrische koning om de tekst heen, maar een andere naam: de NAAM YHWH. Om daarmee te proclameren: de namen van de koningen gaan voorbij, er is maar één Naam die blijft, dat is de NAAM: IK BEN. En: IK ZAL ER ZIJN. Zo staan 'Ani en YHWH om de tekst heen, als Twee Bomen, als Twee Torens: immers, de NAAM des HEEREN is een sterke Toren, de tsaddiq zal daarhenen lopen en in een Hoog vertrek gesteld worden.

Zo daalt Zijn goedheid op ons neer: lezend van boven naar beneden; dat is de gang van Zijn genade: van boven neerdalend. Twee Torens: ANI en YHWH. Daartussen ligt het Land van Zijn goedertierenheid; daartussen zingt Nahum zijn psalm. Daartussen ligt omvat: het Geheimenis des Geloofs. Niet ons geloof, maar het Geloof dat verankerd is in Hem. Het Geloof dat er al was, voordat wij er waren, wat de middeleeuwse Joodse

wijzen noemden: het Mysterie van 'Emanutha', het Geheimenis des Geloofs, dat al was in God, als Draagkracht en Bodem van al wat is en geworden is. Twee Torens, twee bomen, daartussen staat het lied van Nahum, daartussen wordt zijn zang omvat, omsloten. Met de woorden van Jan Duin:

Twee Torens

Daar is een land, het is mijn harte plek,
tussen twee Torens ligt het uitgestrekt.
Daarboven welft de lucht nog hemelsblauw,
daar gaat de landman nog voor dag en dauw.

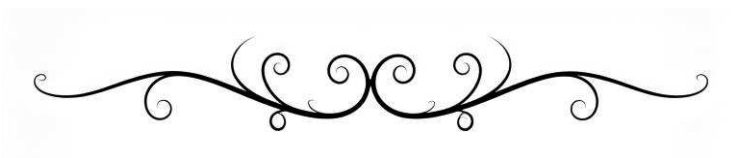
Zie hoe het licht over de akkers daagt
of God zich aan een nieuwe schepping waagt.
Naam waarin al wat is geschreven staat
groter dan nacht en dag en dageraad.

Zie naar de bomen waar geen eind aan komt
gotische bogen van een heiligdom
Hier duurt de weg soms wel een eeuwigheid.
Hier loopt het spoor dat naar Gods verte leidt.

De plaats van Nahum in de rij van twaalf

Twaalf kleine profeten. Micha en Nahum zijn de zesde en de zevende; zij vormen het midden. Micha draagt de Naam van de Eeuwige in de naam die hij draagt. Wie is als Hij?

En Nahum begint met de NAAM. Zo staat de NAAM in het hart van het Twaalf-Profeten-Boek.

Nahum – Als vervolg op Jonah

Zou Ik niet sparen?

Jonah en Nahum gaan allebei over Ninevé. Het boek Jonah eindigt met een vraag: zou Ik niet sparen? Het boek Nahum eindigt eveneens met een vraag; eerst al de vraag: waar zal ik troosters voor u vinden? [Nah. 3,7]. En helemaal aan het eind: over wie is uw kwaad niet heen gegaan, voortdurend? [Nah. 3,19] En daarna volgt Habakuk, en Habakuk begint met een vraag: hoe lang, Adonai [YHWH] moet ik nog roepen?

Het Assyrische rijk had een bloeitijd beleefd in de veertiende eeuw v. Chr. in 1208 was daar de dood van Tukulti – Ninurta I Na een inzinking kwam er een korte periode van herstel tijdens de regering van Tiglat Pileser I, in de elfde eeuw. Het Assyrische rijk werd machtig in de tijd tussen 750 en 612. Machtige vorsten waren: Tiglat Pileser III, Sargon II, Sennacherib en Esarhaddon. De laatste grote heerser was Assurbanipal; hij stierf in 627.

Jonah profeteerde in de tijd van Jerobeam II, die regeerde van 786 – 746; Jonah wordt vermeld in 2 Kon. 14, 25. Hij was afkomstig uit Gat-Hachepher, enkele kilometers ten noorden van Nazareth. Omstreeks 760 kreeg hij de opdracht: ga naar Ninevé. Nahum profeteerde ongeveer een eeuw later. In het jaar 663 kwam de stad No-Amon [in Egypte, waarschijnlijk een naam van Thebe] ten val; de ondergang van deze stad wordt vermeld in Nahum 3, 8. De stad werd weer opgebouwd in het jaar 654; dit herstel van de stad wordt bij Nahum niet vermeld.

Het Assyrische rijk was op het toppunt van zijn macht ten tijde van de Judese koning Manasse; hij was een goddeloze koning, hij kwam tot bekering omstreeks het jaar 648. In de jaren voordat Manasse tot bekering kwam, kreeg Assur steeds meer macht over Judah. We lezen daarover in 2 Kron. 33, 9 – 13: Zo deed Manasse Judah en de ingezetenen van Jerusalem dwalen, dat zij erger deden dan de heidenen, die de HEERE voor het aangezicht der kinderen Israëls verdreven had.

De HEERE sprak wel tot Manasse en tot zijn volk; maar zij merkten daar niet op. Daarom bracht de HEERE over hen de krijgsoversten, die de koning van Assur had, dewelke Manasse gevangen namen onder de doornen; en zij bonden hem met twee koperen ketenen, en ze voerden hem naar Babel. En als hij hem benauwde, bad hij het aangezicht des HEEREN, zijns Gods, ernstig aan, en hij vernederde zich zeer voor het aangezicht van de God zijner vaders, en hij bad Hem: en Hij liet zich van hem verbidden, en hoorde zijn smeking, en Hij bracht hem weder te Jerusalem, in zijn koninkrijk. Toen kende Manasse dat de HEERE God is.

Naar alle waarschijnlijkheid schreef Nahum zijn boek tussen de jaren 663 [de val van No-Amon] en 654 [de wederopbouw van deze stad]. Nahum predikte en schreef in de donkerste jaren van de Judese geschiedenis. Koning Manasse en het volk hadden zich helemaal van de HEERE afgekeerd. Er was afgoderij, en ze luisterden niet naar de HEERE. Assur kwam en tiranniseerde Jerusalem.

Dan is het onuitsprekelijke genade, onpeilbare ontferming, dat de HEERE juist in die dagen zijn profeet Nahum zendt, wiens naam wil zeggen: Trooster. Dat God in die hopeloze situatie een Trooster zendt: dat is een teken van Zijn wil: Hij wil Zich ontfermen; Hij wil een keer brengen in het lot van Zijn volk. Tekenen van Zijn erbarmen, Zijn niet aflatende gunst. In die duistere dagen van Manasse, op het toppunt van Assurs macht, krijgt Nahum de opdracht: schrijf, spreek. Om te weten: er is een omkering op handen: een omgekeerde orde is op handen. Ten tijde van Jonah kwam Ninevé tot bekering; maar een eeuw later was de stad weer in het oude, verkeerde spoor teruggegaan.

Psalm op alfabet

In Nahum 1 horen we de Psalm van Nahum. Nahum begint met een lied, een psalmgezing. Dit is heel wezenlijk. Hiermee staat Nahum in de traditie van David, van de kinderen van Korach, Asaph en al die andere psalmisten en tempelzangers.

Om aan te geven: begin vanuit HEM. Nahum begint niet met te klagen over het goddeloze Judah; hij begint niet met een beschrijving van alle gruweldaden die Ninevé heeft gepleegd; hij begint niet met te zeggen: wat leven we toch in een akelige tijd.

Hij begint aan de andere kant. Hij begint niet in de tijd, maar in de Eeuwigheid, in en vanuit de Eeuwige. De gans Andere.

De psalm van Nahum is alfabetisch. Wel op een ietwat speciale wijze.

- Vers 2 begint met een 'aleph אַל 'El [God]
- Vers 3 opent met de NAAM YHWH en dan tweemaal een 'aleph אַרְךָ אִפִּים 'èrekha 'appayim lankmoedig en dan in
- vers 3 b. tweemaal een beth: besuphah u -bhis 'arah בְּסוּפָה וּבִשְׁעָרָה - in de storm en in de wervelwind, daarna in
- vers 4 een gimel: go גֹּעַר - scheldende en die
- versregel van vers 4 eindigt dan weer met een beth הַחֲרִיב - hèchèrib .
Hij heeft doen opdrogen dan komt de volgende regel van vers 4 en die begint met een 'aleph en het laatste woord van die versregel begint eveneens met een 'aleph: 'umlal אַמְלַל verwelkt. Dit woord staat om deze versregel heen de vierde letter, de dalet, is afwezig;
- vers 5 begint met een hé': harim הַרִים bergen
- vers 5b begint met een waw : wa-tissa' en zij verhief zich וַתִּשָּׂא

- vers 6: in dit vers begint het tweede woord met een zayin: za 'mo זעמו Zijn fureur [zo vertaalt Chouraqui]
- vers 6 b begint met een chet: chamato חמתו - Zijn [toorn] gloed
- vers 7 begint met een tet: tov [tobh] – טוב goed
- vers 7 b heeft een yod in de aanhef: we- yodeea ' וידע en Hij kent [kennende]
- in vers 8 horen we een woord dat begint met een kaph: kalah כלה Hij voltooit of voltooiing en
- vers 9 b begint met een kaph: eveneens kalah כלה

Zo is de psalm van Nahum een lied van 'aleph tot kaph.

Van oorsprong tot handpalm, want de kaph is de handpalm,

Heel de geschiedenis begint vanuit de א de 'Aleph - de Oorsprong die Hij is en heel de historie eindigt in de handpalm כ de kaph, van Hem, die zegt: Ik heb u in Mijn handpalm gegraveerd van Wie wordt gezongen: Uit Hem, door Hem en naar Hem toe zijn alle dingen. Hij, Die zelf verklaart in Zijn gesprek met Mozes: Ik zal u met Mijn handpalm bedekken. Ex. 33, 22.

Zeven eigenschappen van de Eeuwige

Zo begint Nahum zijn psalm.

Daarbij bedenken we dat de aanduiding: eigenschappen, eigenlijk niet dekt wat er in het lied van Nahum gezongen wordt over de Eeuwige. Een eigenschap is nogal statisch, al kan een eigenschap uiteraard ook expressie met zich meebrengen. Maar dit gaat dieper, verder. We kunnen zeggen: het zijn zeven stromen, zeven sephirot, zeven wezenseenheden, die uitgaan, uitvloeien, uitstromen vanuit Hem, vanuit Zijn eeuwig wezen. Vanuit de Keter, de Kroon, כתר – de onkenbare Bron, want Adonai, de HEERE, is een Fontein van alle goedheden, zegt de Nederlandse Geloofsbelijdenis [van 1561, Guido de Brès].

De Brès opende zijn credo, zijn belijdenis met die prachtige, kostbare woorden: Wij geloven allen met het hart en belijden met de mond: dat er is een enig en eenvoudig geestelijk Wezen, hetwelk wij God noemen: Eeuwig, onbegrijpelijk, onzienlijk, onveranderlijk, oneindig, almachtig, volkomen wijs, rechtvaardig, goed, en een zeer overvloedige fontein aller goeden.

Deze woorden zijn zo groots; ze brengen ons in de Ruimte van het Eeuwige, het Grondleggende. Evenzo doet Nahum dat, in zijn psalm. Hij begint met de toonzetting van zijn profetie, tuning the soul: de ziel moet gestemd worden, anders komt er geen muziek.

Dit zijn de grondtonen, daaruit komen alle akkoorden voort. Een middeleeuwse Joodse bron zegt het zo: De Eeuwige, gezegend is Zijn Naam, vormde zeven expansies boven alles om Zijn glorie, Zijn glans te openbaren, alle staan ze daar, zijn ze daar, om te laten zien het Mysterie van het Allerhoogste Geloof. Kom en zie: er is een hemelse expansie,

een uitstroom, verborgen, boven alles; een expansie die aan alles leiding, sturing geeft, die allen, alles licht geeft. Deze Bron is onkenbaar, we kunnen er vragen over stellen, toch is de Bron onbekend, want die Bron is verborgen en die. Deze Bron wordt genoemd: Wie? מי - mi.

Al die expansies gaan over in stromen, en zo worden zij een bovenaardse Zee, waarbij we bedenken: mi wie? mi – dat zijn dezelfde letters als jam – zee.

Alleen in omgekeerde volgorde: mem – yod respectievelijk yod -mem

Zeven rivieren, zeven stromen, gaande naar de Zee, en de Zee is symbool van de Shekhinah, de Aanwezigheid van de Eeuwige in de ballingschap. Zo horen we bij Prediker: alle rivieren stromen naar zee. En de Joodse tekst verwijst ook naar David, die verklaarde in Psalm 104 : Deze zee, die groot is en wijd van ruimte [vers 25]. Here is Love, vast as the ocean, zo werd gezongen in Wales, ten tijde van de revival in 1904. Liefde, wijd als de oceaan.

1. 'El Qanno'

De God die ijvert. Deze term komt zesmaal voor in een Verbondstekst. Namelijk in Ex. 20, 5 Ex. 34, 14 Deut. 4, 24 Deut. 5, 9 Deut. 6, 15 en Jozua 24, 19

Hij gunt ons niet aan de tegenstander. Hij zal niet rusten voordat Hij Zijn mensen terug heeft. De Vader, die zijn kinderen gaat zoeken en Hij geeft het niet op. Die net zo lang loopt door het donkere bos, tot Hij Zijn verdwaalde kind weer gevonden heeft. De Herder, die voortgaat met zoeken, tot Hij het laatste verdoolde lammetje terug heeft. Dat is Zijn ijver, Zijn na-ijver: Hij gunt de vijand geen prooi; Hij gunt de vijand geen winst. Het is de ijver om Zijn volk, zegt Jesaja 26, 11.

2. noqem

Driemaal horen we dit woord: noqem נקם - en alle drie keren gevolgd door de NAAM: YHWH. Wrekend. Een woord dat in het populaire spraakgebruik vaak iets boosaardigs in zich draagt: dan denkt men aan: wraakzuchtig, het betaald zetten. Maar in de Schrift is het een geheel ander woord, met een andere lading. Wraak is: herstel van de rechte verhoudingen in de gemeenschap.

Het meest duidelijke voorbeeld vinden we in het boek Genesis. De broers werpen Joseph in de put, zij verkopen Joseph naar Egypte. Letterlijk staat er dan: Zij zetten zich neer om brood te eten. Gen. 37, 25

Het is essentieel dat hier het woord 'brood' ook in de vertaling gehoord zal worden. Joseph is de verworpen broeder. Wat is nu de wraak? Dat deze broers nu juist naar deze verworpen broeder moeten gaan om brood. Dit is toch ook het hart van het Evangelie. Brood krijgt de mens bij de verworpen Broeder. Hij zegt: IK ben het Brood des levens. Hij wordt verworpen, gekruisigd. Maar bij Hem vindt de ziel brood voor het hart; Hij is het Brood van de eeuwigheid.

En aan het eind van Genesis lezen we: als Jakaob gestorven is, zenden de broers bericht naar Joseph, want ze zijn bevreesd dat Joseph zich zal gaan wreken. Ze laten aan Joseph de boodschap overbrengen: uw vader heeft bevolen vóór zijn dood, zeggende: zo zult gij tot Joseph zeggen: ach, vergeef tot de overtreding uwer broeders. En dan weent Joseph als zij dit tot hem spraken. Gen. 50, 16 – 17
Daarna kwamen zijn broeders en vielen voor hem neder en zeiden; Zie, wij zijn u tot knechten. Dan zegt Joseph tot hen: vreest niet, want ben ik in de plaats van God? Gijlieden hebt kwaad tegen mij gedacht; God heeft dat ten goede gedacht, opdat Hij deed gelijk het te dezen dage is, om een groot volk in het leven te behouden.

Dit is de sleuteltekst: Gen. 50, 20. Gij hebt kwaad tegen mij gedacht, God heeft het ten goede gedacht. Benno Jacob tekent hierbij aan in zijn magistrale commentaar op Genesis: dit is de morele essentie van de Joseph-geschiede-nis. En, zo voegt hij eraan toe: daarmee is tegelijk het hoogtepunt gegeven van de moraal in Tenakh. Namelijk: overwinning van de straffende vergelding door het geloof in de Goddelijke beschikking, in Gods leiding.

Gij hebt ten kwade gedacht – Elohim heeft ten goede gedacht. Daar staat geen 'en' of 'maar' of 'doch' tussen. Dit is, zegt Benno Jacob, een formule van vergelding. Net als: oog om oog, beter vertaald: oog in plaats van oog. Gij hebt kwaad gedacht, maar dat was slechts denken; God heeft goed gedacht en dat ging verder, want Zijn denken is doen. Sein Sinnen ist Tun.

Gods wraak bestaat in brood. Brood ontvangen uit handen van de verworpen broeder.

Wreken, naqam נקם kan gelezen worden als een passieve vorm van qum, קום dan is het ten diepste: opgestaan worden. Grammaticaal kan dat niet, maar geestelijk kan het wel. Of we kunnen het lezen als: nun qam נקם - wraak, dat is: de nun staat op. En de nun is de letter van het jubeljaar, want de getalswaarde van de nun is: 50. Het jaar van de vrijlating.

Het Nederlandse woord 'wreken': etymologisch gaat het terug op het oud-Engelse wrecan, dat is verdrijven. Het kwaad wordt verdreven. In het Sanskriet: vrájant, dat is dwalend. Maar het is ook: hij schrijdt.

Dus de dwalende mens mag voortschrijden, om terecht gebracht te worden.

Het Hethitisch heeft het woord: urk. Dit betekent: spoor. Een spoor volgen; De wraak volgt het spoor terug. Daar waar geen weg meer was, alles doodgelopen, alles vastgelopen. Zoals we dat soms zien: wilt u elkaar nog een hand geven? Neen, dat doen we niet meer. Het kan nooit meer goed worden. Maar dan is daar de heelheid, voorbij alles wat breken kan.

Ds. A.A. Leenhouts kreeg in 1948 o.a. dit woord: Mijn wraak is barmhartig. Ik zal de roep van degenen die Mij hoonden, toen Ik hing in de diepten der hel, overnemen in wrake, en Elia roepen. En Mijn wraak is barmhartig. Mijn Geest brult om Elia.

De aanhef van Psalm 94 zingt zo treffend:
God der wraken, HEERE, God der wraken, verschijn in lichtglans.
Hier staat zelfs tweemaal een meervoud: wraken, neqamot. נקמות
En tussen die tweevoudige roep: God der wraken, staat de NAAM, YHWH.

De NAAM als hart, als middelpunt, als brandpunt van de wraken.
En Zijn wraken zijn lichtglans.

3. ba 'al cheemah

De derde eigenschap van God die Nahum bezingt, is: ba 'al cheemah, בעל חמה dat is: Meester van de gloed, de [toorn-] gloed.

Soms zeggen vertalingen: een grimmig heer. Of ze zeggen: zeer grimmig. Maar dat is het niet; het gaat vele lagen dieper. Een ba 'al is iemand die ergens een meester in is.

Zo wordt een mens die terugkeert tot de Eeuwige genoemd: een ba 'al teshubhah, een meester van de Terugkeer. בעל תשובה

Toen Rosenzweig terugkeerde tot zijn Joodse roots, tot de God van zijn Oorsprong, toen zei hij: ik wil een ba 'al teshuvah zijn. Een mens van de Terugkeer.

Hier geeft Nahum aan: de Eeuwige is een Meester in gloed. Waarbij we bedenken: toorn is in de Schrift altijd: Zorn der Hoffnung, zoals de Joodse denker Ernst Bloch ons geleerd heeft. Toorn der Hoop.

Het ergste is onverschilligheid, zei Elie Wiesel in een interview. En dat is nu precies wat de HEERE niet kent: Hij is nooit onverschillig.

Zijn Toorn is een deel van Zijn liefde. Zoals het Hooglied zingt: de Liefde is sterk als de dood. Het is vlamme Liefde. Niet een smeulend houtvuur, niet een haard met uitgedoofde sintels.

Zijn vlammen zijn vuurvlammen, zingt Hooglied 8, een vuurgloed des HEEREN. Ses fulgurations sont des fulgurations de feu, vertaalt Chouraqui, des flammes de YAH. Want daar staat de verkorte NAAM, YH. Hgl. 8, 6

Of zoals Buber het weergeeft: eine Lohe oh von Ihm her. Een gloed, o, vanuit HEM. Bij Hem vandaan.

Zoals Tom Naastepad het vertolkte:

- Hier is de haard die brandt van vuur.
- Het hart van alle creatuur.
- De plaats waar God aan al wat leeft.
- Zijn vrede geeft.
- En: buiten de muren slaat Zijn licht
- de afgrond dicht.

Die Naam: YH. Mosheh de León [1240 – 1305] noemt dit het geheimenis van de tweede naam. Een groot principe, zegt hij, is dat de Wijsheid het begin is van de naam, en het is Deze, ja Deze, die bestemd is om onthuld te worden volgens het geheimenis van: Want Ik zal zijn.

Ik zal zijn, dat is een Naam die nog niet gekend of geopenbaard is. Dit is het geheim, het geheimenis van de Chokhmah, van de Wijsheid, Zij omvat die twee letters: YH, יה' Dit is het begin van alle existentie. Hoewel die twee letters, YH, slechts de helft vormen van de NAAM, van YHWH, niettemin is het de volheid van alle bestaan, de volheid van alle existentie, het principe van alle essenties. Immers, de getalswaarde van YHWH is 26. Maar de volle waarde van YH is ook 26: dan telt de Joodse wijsheid: yod – dat is: yod -waw – dalet יוּד 10 – 6 – 4 en hé' הָה , dat is 5 – 1 en opgeteld wordt dat: 20 + 6 = 26.

Elie Wiesel zei in een interview [in de Libelle]: Het tegenovergestelde van liefde is niet haat, maar onverschilligheid. De Shoah is mij aangedaan, daar heb ik niet voor gekozen. En ik heb niets gedaan om te overleven. Eigenlijk was ik te jong, te zwak. Van anderen weet ik dat ze wilden overleven, om hun verhaal te vertellen. In mijn geval was dat niet zo. Zo lang mijn vader leefde, wilde ik leven, want ik wist: als ik sterf, sterft hij ook. Maar toen hij overleed, had ik de wil niet meer om te leven. Dan wordt hem de vraag gesteld: wat is de belangrijkste les die u de wereld wilt leren, het belangrijkste verhaal dat u te vertellen hebt?

Elie Wiesel antwoordt: De wereld is wel erg groot. Maar als jij mijn student was, zou ik je leren over de vreugde om verhalen te vertellen en om andermans verhalen te lezen en te bestuderen. Ik zou je leren je open te stellen voor de bedoeling van kunst, van onderwijs, voor het leven om je heen. Voor de ander. Dat probeer ik ook steeds in mijn boeken te vertellen: stel je open voor de ander. Ik wil de lezer laten meevoelen met de pijn, de strijd en het geluk van de ander. Er is altijd een ander.

Elie Wiesel zei: Onverschilligheid is de grootste tragedie van de mens.

God is een Meester in gloed. Ogen als een vuurvlam.

4. Noṭeer

Dit woord: noṭeer נֹטֵר betekent: to guard, observe, soms vertaald met: to reserve anger. Zo komt het vijf keer voor in Tenakh. Het is: bewaren, bewaken, woede reserveren, opsparen. Maar Psalm 103 heeft voor ons gezongen: Hij zal niet altoos twisten, nicht trägt in die Zeit hin er nach, vertaalt Buber. Hij draagt de mens niet eindeloos na, wat geweest is. Ps. 103, 9

Nahum zingt: noṭeer hu' Hij reserveert voor Zijn vijanden. Hu' is een oude Naam van Adonai: HIJ. Dat is de Verborgene. Want Hu' is derde persoon, niet Gij, maar Hij. En in de Hebreeuwse grammatica heet de derde persoon: nistar, נִסְתָר dat is: verborgen. Want als iemand present is, dan kun je die persoon aanspreken: Gij. Maar als iemand afwezig is, of onzichtbaar, of achter de schermen, verhuld, dan zeg je: Hij, want dan kun je alleen maar *over* die persoon spreken, niet *tot* die persoon.

HIJ: Hij reserveert. Wat reserveert Hij? Chouraqui vertaalt: Il surveille ses ennemis. Hij surveilleert [voor] Zijn vijanden. Wat reserveert Hij? Dat staat niet in het vers van Nahum. De zin heeft geen object, geen lijdend voorwerp. Er staat alleen maar: Hij surveilleert, Hij houdt de wacht, zoals een goede surveillant: niets ontgaat Hem.

Wat ze gestolen hebben, zullen ze terug moeten geven. Toen Jezus daar hing aan het Kruis, toen was het moment dat Hij het woord van Jesaja vervulde. Bij monde van Jesaja had de Eeuwige gesproken: er was niemand die zei: geef terug. Nu was er eindelijk Eén die zei: Geef terug. Jezus kende de Profeten, allemaal, en helemaal. Hij wist van dit woord uit Jesaja. Hij wist: dit woord wacht op Mij. Zo werd Jezus de Noëter, de Surveillant, die tot de machten der duisternis zei: en nu teruggeven!

Jes. 42, 22 er was niemand die zei: hasheebh השב – letterlijk: doe terugkeren.

Alles wat u kwelt, alles wat ge mist, Ich bring alles wieder: Ik breng het terug, Ik breng alles terug.

5. Lankmoedig

'èrekh 'appayim ארך אפים

Dit is een uitdrukking die meermalen voorkomt in de Torah; een van de meest fundamentele karakteristieken van Adonai. Zo is Hij, zo is Zijn wezen. Letterlijk: lang van adem. Als de HEERE Zelve bij Mozes komt, en Hij gaat Zijn eigen Naam uitroepen, dan is een van die middot, een van de dertien maten, een van de dertien caractéristica van Zijn Wezen: lankmoedig, lang van 'appayim, soms vertaald met: langzaam tot toorn; het is ten diepste: neusvleugels. Met andere woorden, dit is: Hij is nimmer buiten adem, Nooit adem te kort, of om met een vers van Judith Herzberg te zeggen: Er is nog zomer en genoeg. En ook als de nacht lang is en de winter eindeloos, dan nog: dan is Hij daar, ademhalend, adem gevend, om op adem te komen bij Hem. Zo roept de Eeuwige Zijn naam uit: Exodus 34, 6.

Natuurlijk niet zoals de Nieuwe Vertaling dat doet: Heer, Heer. Maar YHWH, YHWH, als een dragend Mysterie. IK BEN, Ik zal er zijn. Juist op kritieke momenten deze Naam: Lankmoedig. Juist hier, als het volk het gouden kalf heeft gemaakt.

En ook in Num, 14, 18. Dan doet Mozes een appèl op de Naam des HEEREN, in dat dodelijk tijdsgewricht: de tien verspieters hebben verklaard dat het land der belofte een onmogelijke zaak is; het volk wil terug naar Egypte. Ze willen Jozua en Kaleb stenigen. Het hele volk weende in die nacht. Donkerste nacht van heel de reis; en dan doet Mozes een beroep op Zijn Naam: Nu dan, laat toch de kracht des HEEREN groot worden, gelijk als Gij gesproken hebt, zeggende: De HEERE is lankmoedig, groot van goedertierenheid.... Num. 14, 17 – 18.

Zo horen we ook bij de Psalmzangers, zij beroepen zich op deze middah, op deze maat van Gods ongemeten wezen, om het met Martinus Nijhoff te zeggen:

Maar Gij, HEERE, zijt een barmhartig en genadig God, lankmoedig en groot van goedertierenheid en waarheid. Psalm 86, 15

- En: Barmhartig en genadig is de HEERE, lankmoedig en groot van goedertierenheid. Psalm 103, 8.
- En evenzo Psalm 145, 8: Genadig en barmhartig is de HEERE, lankmoedig en groot van goedertierenheid [chèsed, תּוֹן dat is Verbondstrouw], de HEERE is voor allen goed, en Zijn barmhartigheden zijn over al Zijne werken.

Na de ballingschap, in de pijn en de chaos van de wederopbouw, bidt Nehemia: Zij hebben geweigerd te horen, doch Gij, een God van vergevingen, genadig en barmhartig, lankmoedig en groot van goedertierenheid, hebt hen evenwel niet verlaten. Neh. 9, 17. Ook in zijn dagen, als Nehemia de smart voelt over hetgeen geschied is, over de muren van Jerusalem, die onder veel weerstand herbouwd worden, dan grijpt hij terug op die middot, die maten van Gods eeuwig Wezen. En in Jona 4, 2 horen we diezelfde grondwoorden, als Jonah zich beklagt: ik wist dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouwhebbende over het kwaad. Jona 4,2
Aloude eigenschappen: de maten van Gods ongemeten Wezen.
Ancient words, long preserved. Oude woorden, lang bewaard; grondwoorden, die de eeuwen door met je meegaan.

6. gadol koach

Groot van kracht: גדול כח gadol koach: Wat Zijne liefde wil bewerken, ontzegt Hem Zijn vermogen niet. Het is Zijn overwicht. Ik las ergens dat een theoloog schreef: God doet Zijn uiterste best. Dat is het dus niet. Alsof God probeert te redden wat er te redden valt. Het is vreemd dat vertalingen een tegenstelling in de tekst van Nahum leggen: 'De HEERE is lankmoedig, **doch** van groote kracht'.

De Herziene Stat. V.: de HEERE is geduldig, **maar** groot van kracht. Er staat: de HEERE is lankmoedig, **en** groot van kracht. Nu kan het woordje we ׀ wel eens een adversatieve betekenis hebben: een tegenstelling aanduiden. Het hoeft echter niet; het kan ook gewoon 'en' betekenen. Hij is lankmoedig; en dat kan Hij ook volhouden, want Hij is groot van kracht. Niet een gespleten Godsbeeld. De HEERE is één. Eén vanbinnen, innerlijk één. Zijn kracht en Zijn tederheid stemmen samen. In één Goddelijke symfonie. Zijn kracht, koach, hangt samen met Zijn Wijsheid.

Zoals de oude Joodse wijzen zeiden: koach, כח - die letters kaph en chet, liggen ook verborgen in het woord Chokhmah, חכמה Ze zeiden: Wijsheid, dat is de Kracht, de koach, van mah, van Wat?

Want, zo wordt door de middeleeuwse Joodse denkers gezegd: Wie? מי ׀ dat is het Geheimenis daarboven, Binah, Inzicht.

En Wat? Dat is het Geheimenis beneden, de Shekhinah, de Aanwezigheid van Adonai in de ballingschap.

Wat weet gij? Een mens kan vragen stellen, en zoeken, onderzoeken, overdenken, overpeinzen, en dan tenslotte komen bij de vraag: Wat? Wat weet ge? Des HEEREN kracht is Zijn wijsheid. Zijn Shekhinah, die meegaat met de Zijnen als zij in ballingschap worden gevoerd. Zijn kracht bestaat niet in geweld, in brute kracht, het recht van de sterkste; het is de overmacht van Zijn genade. De kracht waardoor een mens ingewonnen wordt. 'Gij hebt mij overmocht'. De kracht die een mens ontwapent. Zoals Isaac da Costa het vertolkte: moe geworsteld en ontwapend, tot geen afval meer in staat.

7. Hij houdt niet voor onschuldig

Ook deze uitdrukking vinden we in Ex. 34, 7 en in Num. 14, 18 naqqéh lo' yenaqqèh ינקה לא ינקה – schuldeloos houdt Hij niet, schuldeloos. Dat wil zeggen een mens zal zijn schuld erkennen en belijden. Indien wij onze zonden belijden: God is getrouw en rechtvaardig, om ons de zonden te vergeven, want het Bloed van Jezus, Zijn Zoon, reinigt van alle zonde.

Nahum – Boek van vertroosting

Zoals we reeds zagen: de naam van de profeet hangt samen met de woordstam nacham, נחם of nicham: troosten.

En bijna aan het slot van het boek klinkt de vraag: vanwaar zal ik troosters voor u zoeken? Nah. 3, 7 – menachamim, מנחמים

Want Ninevé was een stad die veel kwaad had gesticht. Maar we bedenken wel: vaak zijn het de machthebbers, die de pijn en het leed veroorzaken. Evenwel: in de stad zijn vele inwoners, die er niet voor gekozen hebben. Zij zijn de kleinen, die zuchten onder het bewind van de groten. Want daar was een koning, en die stuurde zijn onderdanen naar het front; zo was het toen, zo is het ook nu. En daar waren de moeders en de kinderen, de machtelozen, de soldaten die vaak tegen hun zin moesten vechten. En die getraumatiseerd terugkeerden naar hun huizen.

De mens die zijn Oorsprong kwijt is

Nahum leefde in een tijd waarin Judah losgeraakt was van de HEERE, zich losgemaakt had van de Oorsprong. En daar was Ninevé, een stad die haar Oorsprong niet kende, niet wilde kennen. Reeds in Genesis wordt dit getekend: de mens zonder Oorsprong.

Gen. 11, 1 verhaalt over de torenbouw van Babel, en vrijwel alle vertalingen beginnen als volgt: De gehele aarde nu was één van taal en één van woorden. En het geschiedde, als zij tegen het oosten togen....

Zo zegt de Statenvertaling. De Herziene SV heeft: toen zij naar het oosten trokken. Maar er is een ernstig argument, om te stellen dat deze weergave onjuist is. Want er staat: miqqèdem מקדם en dat betekent: vanuit of vanaf Qèdem. Dat zou kunnen betekenen: vanuit het oosten. Chouraqui vertaalt dan ook: C'est à leur départ du Levant: het is [of het geschiedt] bij hun vertrek van het Oosten.

Maar Qèdem is een woord met een veel diepere lading: het is een Naam van de Eeuwige. Hij is de Qèdem, de Oorsprong. Want: qèdem is in wezen: ante, ancient time, tempus priscum, dus: wat voorafgaat, de oude tijd; qadmah קדמה is oorsprong, en 'Adam Qadmon קדמון אדם is de primordiale, primaire Mens, de originele Mens, zoals die door de Schepper bedoeld is.

Daarom: Gen. 11 vertelt: ze trokken weg van Qèdem, weg van de Oorsprong, weg van hun Origine, ze maakten zich los van de Eeuwige. En dan vinden ze een dal. Vervolgens gaan ze een toren bouwen die tot in de hemel moet reiken. Zoals iemand terecht opmerkte: niet echt logisch, dat je, wanneer je de hoogte in wilt, in een dal gaat bouwen. Zo laag mogelijk beginnen, als je zo hoog mogelijk wilt komen.

Aan het einde van de Torah zingt Mozes: de Eeuwige God zij u een woning. Zie Deut. 33, 27. Letterlijk: 'elohee Qèdem, יהי קדם dat is: De God van de Oorsprong.